

4
1587

פרוקורל מס' 31/ב'

מיטיבת הוועדה לעניני חינוך ותרבות
שהתקיימה ביום ד', כד' באדר ב' תשי"ז - 27.3.1957 בשעה 09.00.

מ.י.

ג כ ה ו :
ש. פרסיץ - היו"ר
ר. הקטין
ב. הראל
פ. זווערץ
ש. כפרית
ד. נצר
ר. צברי
א. רזיאל-נאור

מזמנים:
מר טריד - מסדר החינוך
ד"ר כצנלנברג - מסדר החינוך
מר צור - מסדר המסחר והתעשייה

סדר-היום:
הצעה לסדר היום של חברת הכנסת א. וילנסקה
בשאלת יבוא ספרים מברית-המועצות;

תקציב מסדר החינוך והתרבות לסנת 1957/58.

- - - -

היו"ר ש. פרסיץ: אני פותחת את הישיבה.

נבקש מר צור למסור לנו מה היו הסיבות לכך
שאתם הגבלתם או אסרתם על יבוא הספרים מרוסיה. מדוע בא העיכוב במתן
רשיונות ליבוא ספרים מרוסיה, ולאחר שנשמע נוכל לדון בהצעה לסדר היום
של חברת הכנסת וילנסקה.

מר צור:
לפני כשנה פנו אלינו הרוסים בהצעה שישלחו אלינו
ספרים ותקליטים לפי אותו הבסיס המקובל עם
האמריקאים, בלי הקצבת מטבע, אלא תשלום לחשבון חסום בארץ. לאחר
שנגמרו הדיונים על אופן השימוש בכספים, הבענו הסכמה עקרונית, בתנאי
שיקוימו התנאים עם האמריקאים במלואם. אטרנו שכסם שאנחנו מוכנים להיות
מושפעים מספרות שבאה מחוץ-לארץ, אז במסגרת של חילופי תרבות אנחנו עומדים
על כך שגם לנו תינתן האפשרות להראות את כושר ספרותנו עם נוהל
טשא ומתן די ארוך, והצירות הרוסיות כאן אמרה: תנו לנו הזדמנות, זה דבר
שהולך בהדרגה, בהתחלה תתנו לנו ספרים, אחר כך יבוא מסחר אחר, לאט לאט.
באחת הסיחות שהיו, באמר: כל הדבר הזה איננו אקטואלי, כי אין ברוסיה
אף אחד שיודע עברית, ומטילא זה דבר שיש לו רק ערך הפגנתי ולא מעשי.
אטרנו: אנחנו מוכנים להסתכן. אם לא יודעים עברית - לא יהיה ביקוש,
אבל אפשר לעשות ניסיון.

הודענו שאנחנו מסכימים, והתחלנו להוציא רשיונות
לספרים ותקליטים. זה היה בערך ביולי-אוגוסט 1956. התברר לנו גם ביחס
לספרים ובעיקר ביחס לתקליטים שהצירות הרוסיות מתערבת לא רק לגבי הספרים,
אלא גם לגבי מי מקבל אותם. התברר לנו אחר כך שאין נכונות מצדם להוציא
מכאן ספרים, והודענו להם שכל עוד אין בסיס של הדדיות - לא נאשר זאת.

ס.י.

בנובמבר פנה למשרדנו יבואן מחיפה והציע עסק-
חליפין של ספרים רוסיים נגד ספרים ישראליים. זה לא הוגש בצורת בקשה
פורמלית, זה בא לאחד הפקידים שעסק בעניני חליפין והוא התקשר עם משרד
החוץ. משרד החוץ אמר שאנחנו מתנגדים לבוא ספרים טרוסיה. הנהלת המשרד
לא ידעה על כל זה, וברגע שנודע לנו - פנינו בכתב לאותו יבואן ואמרנו
לו שהתשובה שהוא קיבל על חוסר הענין של המשרד בעסק-החליפין הזה מבוססת
על טעות משרדית, ולהיפך, במידה שיש הצעה ממסית להחלפת ספרים טרוסיה
נגד ספרים מישראל - נסמך מאד, ואנו מבקשים להגיש לנו את הבקשה הזאת
בצורה רשמית.

היו"ר ש. פרסיץ: האם אפשר לדעת מי היה אותו יהודי? ח"כ וילנסקה
תרצה לדעת.

טר צור: אינני זוכר את השם. אמרנו לו רק זאת, שיגיש
לנו בקשה רשמית מבוססת על מסמכים, שהרוסיים
מוכנים להכניס את הספרים האלה. לא קיבלנו שום תשובה. שמענו מהרבה
צדדים כאילו יש הזמנות מסמסלת רוסיה, והנה קיים פה איסור. אנו יכול
לקבוע שלא היתה שום פניה רשמית למשרדנו, לא מרוסיה ולא מיבואנים פה,
עם בקשה כפי שזה מקובל. הרוסם במשרד הוא שכל הענין הוא קצת פרובוקטיבי.
מישהו אמר שיש איסור, ומסתמסים בזה כדי להסית נגד המדינה, אולם
אני יכול לקבוע שאין יצוא על איסור ספרים לרוסיה. במידה שיורשה לנו
ליצא ספרים - אנחנו גם נרשה להביא, ולא נעמוד על פרופורציה של אחד-לאחד.

היו"ר ש. פרסיץ: תודה רבה עבור האינפורמציה, בדיונינו ניאחז
בה.

תקציב משרד החינוך והתרבות לשנת 1957/58

ר. המטיין: אני רוצה לדבר על תקציב גני-הילדים. אני חושבת
שאנחנו צריכים כאן לחוות את דעתנו לאסור לעשות
קיצוצים בתקציב זה. היו על כך גם פרסומים בעתונים. אבל לא רק זאת.
שוחחתי עם כמה אנשים ואמרו לי שלא ברור, גבנות שעובדות בעבודה מרכזית,
בארגון הגבנות, גם כן העירו על כך שיש סכנות כאלה. אחדות מהגבנות של
ארגוני הנשים קיבלו מכתבי פיטורים על יסוד אותן השמועות בקשר לקיצוצים,
כדי להזהיר אותן שאין התחייבות להמסך העבודה לקראת שנת התקציב הבאה. כל
אלה הם סימנים לא טובים. ולי נראה שמוכרחים פעם להגיע למצב כזה שהגן
יקויים במסגרת החוק, וזה צריך להיות השנה, כי זו גם שנת עליה גדולה, והגן
הוא לגיטימי באותה מידה כמו כל חינוך היסוד. אין בכלל לתאר לעצמנו
שאפשר לחנך ילד בלי הטבוא הזה לבית-הספר, בלי המסגרת הזאת שסמך גן
הילדים. ואני יודעת שבאם יקצו השנה בתקציב גני הילדים, תעמוד טוב
השאלה בפני אלפי ועשרות אלפי הורים: האם לסלם עבור החזקת הילד בגן
הילדים או להשאירו בבית. אתמול דיברו על עומס המסים. זהו עומס נוסף,
והוא לא יכול להישאר.

אני אומר שהגן עדיף על חינוך גבוה.
מדברים הרבה מאד על נסירה. יצא לי לשוחח עם הרבה מורות צעירות ולא-
צעירות, והן אומרות שבמידה שהילד מגיע לכיתה א' של בית-הספר היסודי
בלי שהיה קודם לכן בגן הילדים, אין הוא מגילה הבנה רבה למה שמדובר
בבית-הספר, גן הילדים הוא הכנה רצינית מאד לילד. ונראה לי
שוועדת החינוך של הכנסת מוכרחה לעמוד בכל תוקף על כך שלא יפגעו בתקציב
זה.

יש לי עוד ניטוק נוסף. הפגיעה בתקציב גן הילדים
היא פגיעה אמנם לא באופן ישיר, אבל באופן בלתי ישיר, באותו חלק של
גילאי ארבע שנמצאים בגנים של ארגוני נשים. אם לא תהיה תמיכה כספית אן
גם גילאי ארבע ייפגעו מזה. כל הנימוקים האלה מסתכמים אצלי בכך שיש
בכל התנאים - גם בתנאים התקציביים הקשים שבהם אנו עומדים - לעמוד על
קיום חינוך חובה מגיל חמט.

הייתי מאד רוצה שבטנים הקרובות - לא אומר בשנה זו - נגיע ליום לימוד ארוך. אולם אינני מטלה את עצמי. אני תקווה שנמשיך לקלוט עליה, וסזרם העליה יגדל בטנים הבאות יותר ויותר. אתמול שמענו שיס טיכויים שיבואו 12,000 עולים בחודש. זהו מספר שמאחוריו עומדת הוצאה כספית לא קטנה ודאגות לא מעטות. אבל בכל זאת יש לי תקווה שנגיע גם לזה. אנחנו בכל זאת ישוב מתקדם, ואנחנו יודעים את הצרכים. בינתיים קיימים אותם המכסירים אשר ציינו בישיבותינו: מועדונים ומרכזי נוער וכן הלאה, ומוכרחים לחתור לקראת הגדלת מספר המועדונים לילדי בתי-הספר. אני יודע שאפילו אם יגדילו במספר את התקציב, זה לא יפתור את כל הבעיה, אבל יש לחתור לפתרון הבעיה, ויש לסתף ארגוני נשים בכך. אני יודעת שיס אוזן קטבת ולב פתוח לענין הזה. אם תהיה קריאה כזאת מצד משרד החינוך לארגוני הנשים, ואם יהיו כספים, אפילו קטנים, ארגוני הנשים יתרכזו סביב זה ויגישו עזרתם.

ענין תנועות הנוער מעסיק אותי מאד. אני רוצה בזה פתרון לא רק של תנועה שלי, אלא פתרון כללי-ישובי. ענין זה הועבר לאיזה מוסד מטלטלי, ואינני רוצה לדבר על זה. הייתי רוצה שוועדת החינוך תמליץ על יתר הסתתפות של משרד החינוך שתקציב הפיתוח בהקמת מבנים לבתי-ספר בהתיישובות הקיבוציות. מה שהוקם עד עכשיו זה על חשבון החברים. בעיר עוסיים זאת על חשבון חובות של עיריות וכו', ולא על חשבון שיכון של אדם פרטי, ואין זה מוצדק. חלקו של הישוב הזה בבנין הארץ איננו קטן מזה של כל אזור אחר.

בנין פרטי: אבל לא במסים.

גם במסים. אני מוכנה לעשות חשבון.

אלה הם הדברים העיקריים שרציתי לציין. יש להבטיח את קיום הגן; לחתור להרחבת רשת המועדונים ולא להגדיל את התקציב אלא על חשבון חינוך גבוה, אלא על חשבון התקציב. הכפול, על חשבון 200,000 הלירות לתרבות תורנית. אינני נגד תרבות תורנית, אבל היא טופיעה במסדר אחד, ואין כל צורך שתופיע במסדר שני.

אינני יודעת בדיוק אם זו תישאר המסגרת התקציבית. היא תהיה יותר גדולה, כי באמצע השנה יביאו תקציב נוסף, שר האוצר הודיע זאת טראש, וזה גם לא פלא. אנחנו לא ארץ שהאוכלוסייה שלה היא בטבע יציב, לא נוכל אחרת לחיות. כל שר שיהיה בתפקיד זה יצטרך לעשות זאת.

אני רוצה להזכיר עוד חוב של משרד החינוך. לפני שנה, בדבריו טעל במת הכנסת, הבטיח שר החינוך שלא יהיה ילד שלא יקבל ארוחה חמה אחת, במידה שהוא נצרך. בביקור של ועדת החינוך נוכחנו לדעת שמסיבות שונות, חלק לא קטן של ילדים נצרכים אינם מגיעים לארוחה חמה, שהיא אולי להם הארוחה היחידה הפחות או יותר מסודרת. לי נראה שאת זה הכרחי להבטיח. אינני יודעת אם כל הכסף לכך צריך לבוא ממשרד החינוך. יכול להיות שצריך לקצץ בסכומים אחרים ולהביא מזון לילד, זה דבר הכרחי.

בנין: שמעתי את דברי חברת הכנסת הקטין, ונדמה לי שאנחנו קצת חוטאים כאשר אנחנו בדברים בצורה כזו על ענין הגן, כאילו יש הצעה לקיצוצים. אסור לפתוח פה לסטן. יש ועדת קיצוצים, וכל אחד מחברי הכנסת מתעניין באופן פרטי אצל חברי הוועדה, במה עוטרם לקצץ. מכאן באות כל הידיעות. אני רוצה להסתמך על הצד הרשמי. אין כל הודעה ואין כל הצעה להוריד את גילאי חמס מגיל חינוך חובה, והייתי רוצה שוועדת החינוך לא תתחיל בדיונים כאילו הסאלה עומדת בבירור. עלינו לעמוד על אותה עמדה. אנחנו כחברי ועדת החינוך רואים את השנה הזאת כייסודית במערכת החינוך בענין זה, ולא הייתי רוצה שניכנס לכל אותן השמועות על קיצוצים בתקציב גני הילדים.

אנחנו יודעים כולנו שמערכת החינוך תורחב. נתוספו ילדים רבים לגני הילדים. אני מביחה שאפשר לדבר על דבבה, ותוספת של דבבה זו גם כן סגה רצינית שאפשר להתכבד בה והיא תובעת כדחות.

ס.י.

ביחס למבנה הגנים, אמרתי לא פעם ואני אומר
טוב: זו שאלה תקציבית אחרת. יש על-יד משרד החינוך ועדה לעניני הגנים
שיושבת על המדוכה. נדמה לי שמתוך המסקנות של ועדה זו תהיינה הצעות
נוספות, ובסופו של דבר אולי גם קימוצים, על כל פנים ועדת הגנים המליצה
בפני משרד החינוך על ניסויים בארגון מסגרת של שנתיים, מגיל 5 עד 7. יש
גם הצעות על 8, זה קטור בבעיות טובות, גם בעיות תקציביות, ואינני מדברת
על שטח ארגוני. יש בעיה של טעות העבודה של גננות וטעות העבודה בכיתות
א'-ב'. אני מניחה שמשרד החינוך צריך לתת על כך את דעתו, באיזו מידה
זה יסתכם במסגרת הגן בשנת תקציב זו, במה זה יוסיף.

ההצעות האלה מעמידות בסיפן-שאלה את טיב הגן
עד גיל 5. אם תתווסף אותה רבבה של גילאי 5, יש לקחת בחשבון שיהיו גם
ילדים בגיל 4, וזה אומר שיש להגדיל את הסגרת. אני מפנה את תשומת לב
משרד החינוך לענין זה, יש לעמוד היטב על המספר כדי לתת בשטח זה הקלות
ולדאוג למבנה כזה של גן הילדים שלא נעמוד בפצב קסטרופלי.

אמר לגנים ציבוריים - אני בדעה שמשרדים מסלתיים
צריכים לחפש דרכים ולעודד אפשרויות של עבודה משותפת עם כל מיני גופים
חופשיים ציבוריים, במידה שהם מסלאים את אותם היסודות שעומדת עליהם הסדינה
אני יודעת שלארגונים ציבוריים אין תקציבים, טקורות ההכנסה הולכים
ומצטמצמים. כל העלאת מסים מקטינה את התרוסה של האדם. הדברים האלה טאד
קטורים. ובטנה זו אנחנו עומדים בפני כמה הכבדות של האוצר ביחס לסעיפי
הכנסה של ארגונים ציבוריים בארץ, ואני מפנה את תשומת לב אותם המשרדים,
אמיתי זאת גם למשרד הסעד ולמשרד החינוך. ראינו ארגונים כאלה שארגונים
כספיים, ומשרד האוצר עומד עכשיו בפני איסורים טוחלטים, שום הגדלות לארגונים
ציבוריים. וסגירת מוסד או הוצאת ילדים, זה יתבע הוצאות של המטסלה.

דבר שלישי, בקשר למועדונים. גם אני לא אוכל
להמליץ שבטנה זו יוסיפו בבת אחת ללכת הנוער, עם כל היחס החיובי
שלנו אליהם. לזה צריכים לחפש ארגונים ציבוריים. יש בשטח זה הכבדות
גדולות טאד, לא רק תקציביות. זה נתון בידי רשות מקומית, ואינני מציעה
שזה לא יהיה נתון בידי רשות מקומית. אבל בענין זה צריכות להיות איזה
תקנות, כי יש רשות מקומית שפותחת דלתות בפני ארגונים ציבוריים ביחס
למועדונים. תבוא ברכה אם משרד החינוך יפנה את תשומת לב הרשויות המקומיות,
יקבע תקנות, ויאפשר לארגונים ציבוריים לתת לכם על-מנת לפתח מועדונים,
באותם המקומות שהם באמת נחוצים, בטכונות, בפרברים, באותו המקומות שיש
יותר כדי חופס ופחות כדי תנאים בבית.

אני רוצה להסתכן בזה. במידה שיש קיצוצים, אינני
יודעת על איזה להסתכן, אבל טאד כואב לי על קיצוצים במינהל ההטברה. אני
רואה את הטכטיר הזה כאחד הטכטירים החשובים שיודעים להביא ליטוב בטם
הסדינה, לא בטם גוף זה או אחר, ויש לזה הד. אני יודעת שוועדת הקימוצים
קיצצה בסעיף זה. נראה לי שזה עוול, לקצץ דווקא בסעיף זה.

הינ"ר ס. פרמיץ: אני רוצה גם כן להביע את דעתי. קודם כל אצביע
ואגיד במה אנחנו צריכים לקצץ, או מה אנחנו
צריכים להביא בחשבון בתוך קיצוץ בתקציבנו.

אם כן, רבותי, קודם כל אותן שתי טעות שאנחנו
צריכים לקבל טן הסורים - אנחנו חייבים לקבל אותן. הגיעו הדברים לידי כך
טאם צריך יהיה להסתכן אפילו בטאבן, צריך להסתכן, כי אין דבר שיכול
להספיע על חינוך ילדים יותר לרעה מ שר היטבעות של הסורים להוסיף 15 דקות
ליום לעבודתם ובזמן שכזה. זה דבר שאינו מתקבל על הדעת טשונ בחינה.
אנשי המשרד מעריכים את שתי הטעות האלה, בהתחשב עם הקטלים האדמיניסטרטיביים
בחלוקת הטעות וכל הדברים האלה, בכך וכך מסרות, אופרים שזה 750,000
לירות. אני אומר שזה יותר. ועל כך צריכה להיות הטלצה של ועדת החינוך.

יש לנו תקציב הפיתוח. אני חולקת על החלוקה של
תקציב הפיתוח לעניני חינוך. אני למטל חושבת טבית-הספר לקציני ים
זה דבר חשוב, אבל שאנחנו היום נוציא על זה 400,000 לירות מתקציב הפיתוח,
בטעה שאנחנו לכל מכלול הענינים מוציאים 3,250,000 לירות, לחינוך יסודי
בכל הארץ - הדבר הזה טשווע צריכה להיות פרופורציה. ופה יש דיספרופורציה

ט.י.

מסוועת. כל אותם התקציבים לבנינים הרבות יים הם דברים חשובים מאד, הכל חשוב, אבל צריכה להיות פרופורציה.

אז מתוך התקציבים האלה אני דורשת ששנה שנה עכשיו יקדישו לפחות מיליון אחד כדי לגמור עם הכיתות הפסולות והקטנות, כי זה נותן מיד קיטון ניכר בתקציב. שבעתיים כדאי לעשות זאת, כי על-ידי כך אנחנו נפטרים גם ממורים פטולים שלא היו צריכים להיות ברשת. זו צריכה להיות ההסלצה השניה שלנו. ומכיון שיש גם כיתות פסולות בכמה מקומות שיש שם גם מוניציפלי, אז אפשר באותה מידה שאנחנו יכולים לשתף את הרשות הטוניציפלית להקטין פה את תביעתנו, לשריין סכום מסויים לביטול הכיתות הפסולות.

דבר שלישי, אני מוכנה לקבל את דבריו של מר שריד האוסר: פקודה מגבוה, אנחנו לא יכולים לרפא את הרעה החולה הזאת של הסעת מורים למקומות מגוריהם, אבל להתחיל בענין זה אנחנו חייבים. ואני מציעה באופן סטלי: א) להוריד מן התקציב הזה 50,000 לירות ולהטיל על המשרד לא לשלם דמי נסיעה למקומות המגורים. פירוש הדבר שאם לטפל ברמלה מוצעים שיכונים ויש אפשרות לשכן ולהעביר מורים ממקום למקום על-ידי סידורים מסויימים, אז יש די קופות, גם של מסכנתאות וגם של הלוריאט שאפשר להוציא לפועל את החליפין.

דבר נוסף הוא דבר קצת עדין, ואינני יכולה שלא לדבר עליו. עם כל הכבוד, צרכי משרד החינוך אינם דורשים שני סגני-שרים, אפשר להסתפק באחד והוא יעשה את המלאכה באופן מכוון ביותר. אני מציעה לקצץ בתקציב משרה אחת של תת-לד אחד.

יש לנו עוד דברים שהייתי חפצה להציע אותם. יש אישור של מפרי לימוד במשרד החינוך. מסוים מה כתוב במשרד החינוך צריך להשקיע בזה 2,000 לירות, כלומר גובים מן הפו"לים 11,000 לירות, והמשרד מצדו צריך להשקיע 2,000 לירות. המשרד איננו צריך לשלם אף פרוטה. אותם הפו"לים צריכים לשלם 13,000 לירות.

יש סעיף של מחקרים פדגוגיים. אני מאד בעד מחקרים פדגוגיים, אבל אני חושבת שמחקר על נסירה אינו עולה 11,000 לירות. אפשר לחלק את זה לטגים, וגם בענין זה אני מציעה להוריד 6,000 לירות.

כרססת התלמידים. עיינתי בחומר שנשלח לי, ושגם אינני תופסת. כרססת התלמידים בכל העולם מסתלמת על-ידי רשויות חינוך מקומיות, ואינני יודעת מדוע רק בעד מקומות מוחזקת הכרססת צריכה לעלות 5,000 לירות. הדברים האלה הם כאילו דקדוקי-עניות, אבל אני חושבת שמתוך הסכומים הקטנים האלה אנחנו מגיעים לאותן התוספות שאנחנו יכולים להשתמש בהן באופן מתאים יותר.

אם אנוא לסכם את הדברים שאני מציעה, ואשר ללא כל ספק אפשר בחלקם הגדול לנצק עד תחילת שנת הלימודים החדשה, אני מתכוונת גם לביטול הכיתות הפסולות, יש לנו סכומי כסף גם לקיטון, אם חלילה נצטרך. וגם נסביל שיפורים בדברים שלא ייתכן להשאירם כמו שהם.

ואני חפצה לומר: התוספות שלי לא תהיינה בפרופורציה לקיטונים. לאיזה תוספות אני מתכוונת? אינני שוכחת שיש לנו רזרבה בתקציב של מיליון לירות וכמה עשרות אלפי לירות.

בדבר הכרססת, אני חפצה להציע למשרד החינוך להשתמש בנייר שיש לו במחסן, כמה טון, כדי להחליף אותו בקרטון לפי המחיר של היום, ואז הדבר הזה יתן גם קיטון לגבי אחרים ותוכלו עוד להכניס קצת כסף. כי בלי ספק המחיר שבערך בהם הנייר שנמצא במחסן הוא מחיר כלפני ארבע שנים, והיום הוא שונה.

אני מציעה להוסיף למכשירים להוראת מלאכה ולהתחילת חקלאות. להוראת חקלאות אני אומרת שאנחנו צריכים לתבוע ולבקש מן הממשלה על-ידי משה ומתן בין-משרדי, להעמיד לרשות הפעולה הזאת חלק של הכספים המוצאים מתקציב המדינה על-ידי משרד אחר. ואותו הדבר גם לגבי מלאכה.

ט.י.

אם הדברים האלה משום מה ייכשלו, אני מציעה בהתאם לגידול האוכלוסייה בבתי-הספר להוסיף 25% לתקציב אחד ולתקציב שני, לצרכי טכניקה לימוד.

לסעיף החינוך הגופני יש 22 מלף לירות, אני מציעה להוסיף עוד 12 מלף לירות, זה יתן לנו הטבה כלשהי.

גם בחינוך משלים אני מציעה להוסיף לסעיף מרכזי-נוער ומגורשי-משחקים, נוסף על 43 מלף לירות, עוד 13 מלף ל"י. לאותה מטרה בבתי-הספר המוחזקים - 11 מלף לירות; לבתי-תלמיד - 10 מלפים, ולקייטנות - לפחות 25 מלף לירות נוסף ל-51 מלף לירות.

חוץ מזה אני מציעה להוריד מהחינוך הגבוה 100 מלף לירות, ואם זה לא יינתן - להוסיף מאה-מלף לירות לאוניברסיטה ב"י, כולל ביה"ס למשפט וכלכלה.

אחר להבחלת הלשון, נשמעו פה דברים שנאמרו לדעתי בלי שעינו בדבר. בשנה יעברו ניזון הסעיף הזה משני סעיפים: סעיף הנהלת הלשון של המדינה וסעיף בהסתתפות הסוכנות. יחד בשני הסעיפים הוציאו למטרה זו 308 מלף לירות. השנה אמנם הקטינו בתקציב המדינה, העמידו את הסכום על סכום קטן יותר בעשרות-מלפי לירות, אבל ביחד גדל התקציב ב-150 מלף לירות. כלומר: תקציב המדינה הוא 253 מלף לירות, ביחד עם הסוכנות - 451 מלף ל"י. יש פה הוספה של 50%, ובדטה לי על יותר מזה איננו יכולים לדבר היום.

הדבר האחרון שעלינו בני חפצה לדבר הוא ענין בתי-הספר לנערים עובדים, והייתי מאד שמחה לילו עוד בזמני בכנסת הייתי זוכה לכך שהשם יהיה "בית-ספר לנערים". ללכת ולהוסיף הלאה מספיק באותה צורה שאננו עושים זאת - זה חטא ועוול. צריך לבקש את משרד החינוך לעשות את כל המאמצים כדי לקיים בתי-ספר לשנת תשי"ח באותם המקומות שאין טפק שבצורה זו אי-אפשר להמשיך אותם, כלומר: שבכיתה משתתפים לכל הפחות 20 ילד. בשורה שלמה של מקומות אחרים, שורה קטנה של מקומות, לעשות נסיון לקשור את בתי-הספר עם הכשרה מקצועית וחקלאית, לבנות את התקציב ביחד עם המשרדים, אם לא יינתן להעביר את התקציבים האלה מיד לתקציב החינוך - לבנות זאת יחד ובטחושב עם המשרדים האחרים, ועי"כ לקפץ לכל הפחות 250 מלף לירות שצריך להוציאם לתעסוקת הילדים האלה בעבודות חינוכיות שיש בהן תועלת.

אני חפצה לומר על מה אני מדברת. אנחנו מדברים הרבה טרד על כך שאנחנו צריכים לחנך את הילדים לעבודה. אנחנו צריכים לעשות עכשיו נסיון אחד, לקחת את הילדים בטקום אחד ולתת להם כעין שטח אדמה שעליה הם יבנו חווה חקלאית. שם הם ילמדו, יקבלו את היסודות של החינוך היסודי, ילמדו את המקצוע, והרווחים מעבודתם יהיו להם. צריך לדאוג לכך שהטקום הזה ינוהל בצורה הטובה ביותר, שהנסיונות האלה ייעשו בטקומות ששיווק הדברים טובים, כדי שהילדים יראו את פרי עמלם. הרווחים יוכלו לשמש להם להקלת טעב המשפחה. זה יוכל לשמש לנו נסיון ודחיפה לעבודה מחושבת.

זהו מה שרציתי לומר בקשר לתקציב.

א. רוזנבל-נאור :

אני רוצה להוסיף כמה דברים בנוגע לבעיית גני-הילדים. נראה לי שאנחנו צריכים להמליץ איזו במלצה ברורה שבה נדרוש ממשרד החינוך את הבטחת תקציב הגן בפני זעזועים. ובין שנקבל את הדעה שיש באופק ענבים ובין שנגיד שהשטיים הם בהירים - ההטלצה הזאת צריכה להיכתב גם מבחינה זו שהוועדה שלנו טעולם לא השליטה עם תכנית הגן לשנה אחת מסעטים חינוכיים, שעכשיו לא נרחיב עליהם את הדיבור.

נדמה לי שיש כמה סעיפים עיקריים הטעונים חיזוק בתקציב, ביניהם הכשרת טורים, החינוך המשלים, החינוך התיכון. אני מסכימה לרוב הדברים שנאמרו היום. לא עקבתי ולא עסייתי את החישוב המעשי המדויק, אבל באופן כולל אני מסכימה להם.

דיברתי כבר אתמול על כך שצריך להעביר את תקציב החינוך החקלאי והחינוך המקצועי מתקציבי המשרדים הללו, ביחוד לאחר סקירת שר העבודה אתמול על קנרטים רבים. שמחתי לשמוע בדברי היושבת-ראש אותם הדברים שניסיתי להביע אתמול טעל במת הכנסת בוויכוח האחרון בנוגע לחינוך המקצועי והטרום-מקצועי, לשילובו עם החינוך לנערים עובדים.

ט.י.

אני חושבת שצריך גם לעשות משהו בענין ההזנה, קודם כל להעביר את הזנת התינוקות למשרד הבריאות. משרד התינוך איננו צריך לעטוף בדברים כאלה, הוא צריך לחנך, ואם הוא אגב חינוך, כתוצאה מהתנאים שאנחנו נתונים בהם, צריך גם לדאוג לתזונה הילדים, זו חובתו, אבל אין זו חובתו לדאוג להזנת התינוקות.

אני חוזרת שוב על ענין התקציב המיוחד להבראה ונופש. אינני נגד הישגים סוציאליים, ואינני חושבת להניף שום גרון על ההישגים של התנאים הסוציאליים של האדם העובד בדרך כלל ושל הסורה בפרט. אזלם לאור המצב, מסור לנו כרגע לעשות את המעשה הזה, וצריך לטצוא את העוז והאוכף ולדרוש את הקפאת הדבר הזה. מדוע אי אפשר להקפיא את ענין הנופש וההבראה? בכל משרדי המטשלה סגיע הסכום ל-2 מיליון לירות, וצריך להקפיא אותו. למשרד התינוך בלבד יש 300,000 לירות, וזהו סכום שאפשר לעשות בו משהו בסעיפים אחרים. ואם מותר לבוא בדרישה אל ציבור הסורים שיואילו להוסיף עוד שעתיים בשבוע - וזה מותר, כי גם מעובדים אחרים דורשים זאת, וכיום אין אדם שיתנגד לדרישה זו - מדוע אסור להרהר ביטי ההבראה האלה?

היו"ר ש. פרסיץ: אני מבקשת שתתחילו לדבר על 15 דקות ליום ולא על שתי שעות בשבוע.

א. רזיאל-נאור: אני חושבת שאם המחשבה על הקפאת יטי ההבראה והנופש תצא דווקא ממשרד התינוך, אם הוא יהיה היוזם - אולי זה יביא תועלת חינוכית גם לאחרים.

ר. צברי: בענין הגן אני חושבת שאנחנו צריכים להיות עקביים, ולא לתת בשום אופן שיקצו בסעיף זה. דובר על זאת רבות מעל טטת הכנסת וגם פה, שדווקא בישובי עולים חשוב שלילדים תהיה אפשרות של ריכוז בגילים יותר נטוכים. שם הבעיה היא באטת קשה. ואנחנו צריכים לדרוש שבישובי העולים ובשכונות, בין לגבי משפחות גדולות וטרובות ילדים ובין לגבי משפחות אחרות - לא צריכים להיות כל כך נוקטים בענין קבלת הילדים לגן. ולכן לא רק שאסור לנגוע בתקציב הגן, אלא אנחנו צריכים לדרוש גם יותר גטישות.

אשר לענין שעות הסורים, הייתי רוצה לשאול את משרד התינוך, אשר הביא את הדרישה הזאת, מה ההתקדמות בשטח זה? הרי למעשה אין זה דבר גדול, רוב הסורים סתמהטטים בבתי-הספר גם כשאין להם שעורים, ואני חושבת שלא תהיה טצדם התנגדות לכך. אני רוצה לדעת מה עושה משרד התינוך בענין זה. אולי צריך לעשות איזה טבצע הסברה, להתחיל איזה דבר. שתי שעות בשבוע זה לא כלום.

אני חושבת שיש הצדקה לכל מה שנאמר בענין התזונה. בענין זה אנחנו גם כן צריכים להיות עקשים ולעשות כל מה שאפשר, שכל ילד נצרך יוכל לקבל את הארוחה שלו בבית-הספר. כי אנחנו יודעים שטם הילד יעב החלט, אין תועלת ללימודיו. עלינו לדאוג שהסעיף הזה לא ייפגע, ולהיפך, יבחנו צריכים להשלים אותו בידיה הבחוצה.

בקטור לפה נמסר על ענין הטלמטה וההכשרה החקלאית, הכסירים וכו', אני חושבת שבעקבות דבריו של יר אעבודה אמתול - הוא העלה את הבעיה שבעוד זמן קצר יכול להיות טמט דבריה ובערות המטפרים עצוטים לבואו ללשכת העבודה, בערים שאין להם מקצוע. הוא דיגד על 500,000 לירות. אני חושבת שעל כל הענין הזה של ליטור מקצוע, של הכשרה מקצועית צריך לעבוד בלי הרף, צריך להרחיב את זה.

נשמעו כאן דברים על ניטויים. חברת הכנסת גינר הייתה על כך, וחבר הכנסת הקטין העלתה את המחשבה על יום ליטור ארוך. אני חושבת שזה קצת טוקדם. איננו יכולים עכסיו לשנות דברים בקנה מידה גדול. אבל טמחנו חייבים, לאור הטימצאים של הוועדות השונות וכו', להכניס ניטויים - בזה אין ספק. במקומות שאחוז העבריינות הוא גבוה, צריך לעשות משהו. לשנות את הדברים. עלינו להקים מרכזים חברתיים בשכונות שבאן הן הן בנטת עלוב.

דבר נוסף שצויין על-ידי כולם הוא ענין החינוך הגופני. גם פה אני רוצה לשאול את משרד החינוך מה עושים לעשות לאור הטיסצאים של הוועדה שמונתה על-ידי השר? יש ועדה בכנסת שטיפלה בענין זה, ויש לה דרישות. הגב' פרסיץ דיברה על 12,000 לירות. נכון שצריך להגדיל את הסכום בטעיף זה, ויש בו טעיף חשוב מאד, ענין כינוסים ספורטיביים של בתי-הספר. לזה באים ילדים מכל השכנות והזרמים, וצריך להגדיל את זה. צריך לשנות את המצב מיסודו, צריך לטפל בהכשרת המורים בסטינרים לחינוך גופני. אותה שעה שהיתה קיימת בסטינרים והורידו אותה - צריך להחזירה. זה מסתכם בשתי מטרות בשנה, כי זו שעה אחת בשבוע, בכל הסטינרים זה מסתכם בשתי מטרות בלבד. רופאים שבודקים את מצב הילדים בבתי-הספר מוצאים אחוז גדול של עקוטי-גב. זו בעיה כללית גדולה וקשה מאד שהזנחנו אותה. פעם אפשר היה למצוא סגש ריק, והילדים היו טחוקים שם. היום כל הערים מתמלאות בבנינים, ואין לילדים היכן לשחק. את זה צריך לתקן. אנחנו צריכים להחזיר לסטינרים את השעה הזאת, זה מתבטא בתקציב קטן מאד. צריך להגדיל את התקציב לציוד לחינוך גופני.

אנחנו צריכים להוסיף טעיף קטן במחלקה להכשרה גופנית, להכשרת אנשים לקראת הופעות בחוץ-לארץ. כשנבחרת שלנו נמצאת במוסקבה, זה נותן הרעיון, אבל ההד אינו נותן שום דבר. בסופו של דבר נותנים תקציב, אבל מתי? זה צריך להיות טעיף של כל ימות השנה, ולא רק לפני ההופעה.

ב. הרצל:
רציתי לנגוע בתקציב סינהל ההסברה, אני רוצה לומר שלא רק שאינני רואה בזה פעולה חיובית, אלא זה פשוט בזבוז כספיים. השתתפתי באסיפות וראיתי שבאים אנשים שאינם יודעים את השפה, הם באים רק טשום שיש איזה מסן, באים עם הילדים ואין שום יחס רציני. אני גם אומר שההסברה אינה נעשית כהסברה כללית, אלא היא נעשית בקו מפלגתי עד כדי כך שסינהל ההסברה, בבחירת המרצים, מוציא מהכלל חברי כנסת שאינם שתייכים למפלגות הקואליציה. אני חושב שאת ההסברה המפלגתית הזאת יכולה כל מפלגה לעשות בשבילה, כל ארגון יכול לעשות בשבילו, ואין צורך שיסתמשו במאות אלפי לירות ככספי מלטי הססים כדי לעשות הסברה מפלגתית, שטלכתחילה מוציאים טכנה חלק ניכר של נבחרים היטוב.

ברור לי שלא בוועדה זו ולא בכנסת הזאת ייטצא רוב כדי לאשר את הדברים האלה, אבל אני בכל זאת מוצא לחובתי להגיד את המטען. אני טעדיף בהרבה את חינוך הילדים וכל פרוטה שיתנו לחינוך הילדים, הנוער והחינוך הטקצועי שלו - מאותה ההסברה הטנופקת שניתנת על-ידי סינהל ההסברה וסטוציאיים עליה 550,000 לירות. אני רואה בזה דבר שאינו טוסיף שום דבר לתרבות האנשים. הייתי ברצון טוסיף עוד סכום טטויים להנחלת הלשון בטקום כל האסיפות עם האטונים.

רציתי רק להביע דעתי בענין זה, אולם ברור לי שלא ייטצא כאן רוב לשינויים רביים.

ש. כפרית:
השתתפתי בוועדת התזונה שדנה בענין הקייטנות. המצב הוא בכי רע. יש תוספת של 25,000 לירות בטעיף הזנה ו-20,000 לירות בטעיף הדרכה. אולם אם בשנה שעברה היו כ-10,000 ילדים שנהנו מהמסך הזנה ללא קייטנות, והוחלט בפירוש לעשות גם בענין זה פעולה מסודרת, לבוא בדברים עם מוסד סולד, שגם פה תהיה פעולת מחקר או טעקב לרבות מה השפעת הקייטנה על הילד, איך הוא נכנס לבית-הספר אחרי קייטנה ובמשך שנת הלימודים - הדעה הכללית היתה שאין כל אפשרות להמשיך בהמשך ההזנה ללא מסגרת פדגוגית מסודרת. אם רוצים לטנוע את ההמשך ההזנה ולהעביר את זה על פטים של קייטנה ולו למחצית היום, זה אפשרי, אבל שפעולה זו תהיה טלונה בהדרכה מסודרת ובשתי ארוחות. מסתבר שהתקציב הזה אינו יכול לתקוף אפילו את מספר הילדים שהיה אשתקד, מבלי לקחת בחשבון את העליה הגדולה וכו'.

נהנים מהזנה 92,000 ילד, עם התוספת של 5,000 לירות שאושרה. בתוך זה יש 10,000 ילדים טוחזקים שהם בכלל על חשבון משרד החינוך והתרבות; 11,000 ילדים טשלטים את כל ההוצאות. 8,000 ילדים נמסכים אטנם, אבל אלה ילדי טעברות שהן ברטויות או נחשלות או שאין להם רשות מוניציפלית כמו בית-ליד ופרדס חנה, אין להם גוף טאורגן בעל יכולת שיכול לעזור להם. ובכן אם ניקח בחשבון את הגופים האלה, יהיה אחוז יותר גדול, ויש לקחת בחשבון שהזנה של ארוחה אחת עולה כבר 5 לירות ולא 4.5 לירות כמו אשתקד.

מתסול שטענו שתקציב ההדרכה לילד זה 7 לירות.
באנו למסקנה שלא ייתכן להפחית את מספר הילדים שהמספר הטיניטלי הזה, ולכן
קבענו לפנות לטוכנות ושוב לארגוני הנשים ולמשרדי טכסלה אחריט, משרד הפנים,
ומשרד הסעד, ופה אני רוצה לחזק את תביעתה של חברת הכנסת נצר שאמרה: מה
צריך משרד החינוך לעשות עכשיו בהתחשב עם סיבות, עם גורמים שונים שעוברים
להמריע לפעולתם של ארגוני הנשים - מוכרח משרד החינוך לוטר את דעתו, כי
אם חסרים 120 אלף לירות להזנת 46,000 ילדים בקייטנות כדי לתת להם שתי
ארוחות, את הסכום הזה יצטרך משרד החינוך להוסיף. נפנה לטוכנות
ולארגוני הנשים. הינני יודעת איך הם יעמדו בזה. אני מטליצה על הצעה
שהובאה לכאן על-ידי חברת הכנסת פרטיץ, שהיא תוספת, לראות אותה כהכרחית,
והיא מקיפה בעיקר ילדי עולים.

את התשובות לשאלות שנטאלו היום נשמע בשבוע
הבא.

היו"ר ש. פרטיץ:

הישיבה נסתיימה בשעה 11.05.